

Discussiekaart 4: Hoe filmpjes op sociale media kunnen uitgroeien tot mediaschandalen

Vechtpartijtje met gevolgen

Discussie - vechtpartijtje met gevolgen

Deze discussiekaart is bedoeld om samen te bedenken hoe je het beste kunt omgaan met filmpjes die op sociale media terechtkomen en vervolgens veel (negatieve) aandacht genereren. In dit geval: *fitty-video's*. Maar u kunt er zelf elk ander onderwerp voor invullen, zoals: *sexting*, *choking*, of een populaire *challenge*.

Kwestie 1

Er is een vechtpartijtje op het schoolplein. Niet echt heel ernstig (wat duwen en stompen), maar het wordt gefilmd door alle omstanders, en op een smartphone kan het er behoorlijk heftig uitzien. Ook het geluid, met veel gegil en gekrijs, kan heftig overkomen. Bovendien zijn de verhitte gezichten van de vechtersbazen waarschijnlijk goed zichtbaar, evenals die van de leraar en de conciërge die het gevecht proberen te beëindigen.

Vragen

- Wat zou je op zo'n moment kunnen doen, behalve de vechters scheiden en de boel kalmeren?
- Wat kun je doen om ervoor te zorgen dat de beelden niet meteen de wereld in worden gestuurd?
- Wat kun je tegen filmende leerlingen zeggen?
- Mag je hun telefoons afpakken en de filmpjes zelf verwijderen?
- Zijn er regels voor 'filmen op het terrein van de school'?
- Kun je vragen om de filmpjes te verwijderen, omdat je er zelf op staat als leraar (hoe ver strekt het portretrecht)?
- Wanneer haal je de schoolleiding erbij?

Kwestie 2

Eenzelfde soort incident doet zich voor buiten school, op een grasveldje in een aangrenzende wijk. Ook hier wordt geduwd en getrokken en wordt het incident gefilmd. Een leraar fietst toevallig langs en herkent enkele van de leerlingen. Hij besluit de ruziemakers te scheiden, maar wordt daarbij gefilmd.

Vragen

- Maakt het verschil of de ruzie plaatsvindt op het terrein van de school of daarbuiten?
- Hoever reikt de verantwoordelijkheid van leraren en ander onderwijspersoneel?
- Wat als je leerlingen van de school op het pleintje bij een supermarkt kattenkwaad ziet uithalen (wat gefilmd wordt met hun smartphones)?
- Wat zou je doen?
- En wat vind je van bovenstaande ingreep; is het goed wat deze leraar deed?

Kwestie 3

Alweer een vechtpartijtje (op school). Een filmpje ervan komt op YouTube te staan, en een paar uur later is het al een paar honderd keer bekeken en vele malen gedeeld. In de dagen erna wordt het filmpje opgepikt door de plaatselijke omroep en regionale websites, en komt het zelfs bij een landelijk nieuwsprogramma terecht. Het gevecht wordt het gesprek van de dag. Ouders bellen, mailen en discussiëren op sociale media, in de kantine gaat het nergens anders meer over, en leraren worden er binnen en buiten de school op aangesproken.

Vragen

- Hoe zou je zulke gefilmde vechtpartijen (en het bijbehorende sneeuwbaaleffect) kunnen voorkómen?
- Is het mogelijk om leerlingen duidelijk te maken dat ze zelf een verantwoordelijkheid hebben voor de gevolgen van die zogenaamde grappige vechtfilmpjes?
- En hoe zou dat moeten, dat bewustzijn van jongeren vergroten voor de mogelijke kwalijke gevolgen van sociale media? (Erover beginnen in de brugklas? De wijkagent erbij halen? Uitleggen wat doorzenden en liken eigenlijk betekent?)
- Of is het juist goed dat agressie en pesterij zichtbaar en daardoor bespreekbaar worden?

Kwestie 4

Een vechtpartij op het schoolplein was begonnen op Instagram. Wat eerst een online ruzie was, werd daarna dus een fysieke confrontatie. En vervolgens een groot media-incident. De school-directeur besluit een brief te sturen aan alle ouders, met uitleg over het incident, en de vraag of ze met de kinderen willen discussiëren over Instagram en pestgedrag.

Vragen

- Wat vind je van de aanpak van deze directeur?
- In hoeverre is het zinvol om ouders te laten discussiëren met hun kinderen over de negatieve gevolgen van sociale media?
- En is het ook zinvol om daar in de klas over te discussiëren, of lopen de gemoederen dan te hoog op?
- Hoe zou zo'n discussie of project er uit kunnen zien?
- En kun je ook nog op een positieve manier met dit sneeuwbaaleffect van sociale media omgaan, binnen of buiten de school?

Kwestie 5

Tot slot is er gelegenheid om over eigen ervaringen te praten.

Vragen

- Wie heeft ooit iets dergelijks meegemaakt?
- Zijn er ooit ruzies of gevechten uitgebroken in je klas of daarbuiten waar je zelf bij was, waarvan filmpjes werden gemaakt?
- Greep je in? Wat gebeurde er?
- Ken je dit soort incidenten van collega's? Wat gebeurde er?

Achtergrondinformatie

Deze discussie is bedoeld om te praten over filmpjes die gepost worden op sociale media en dan veel (negatieve) aandacht krijgen.

Opmerking vooraf: de onderwerpen van filmpjes die veel (media-) aandacht krijgen, zijn nogal modegevoelig. Soms zijn het vechtpartijtjes die veel stof doen opwaaien, dan weer sexting, en vervolgens wéér iets anders wat (tijdelijk) in het nieuws is. Hieronder gaat het over ruzie- en vechtfilmpjes (fitty-video's). Maar u kunt er dus net zo makkelijk een ander (mode-)onderwerp voor invullen.

Duwen en trekken op het schoolplein, of een vechtpartijtje bij het fietsenhok, dat is van alle tijden. Maar dankzij de altijd beschikbare smartphonecamera wordt dit soort kinder- of puberagressie nu massaal gefilmd en gedeeld. Het lijkt vaak heel wat, dat gegil, en gemaai met armen en vuisten. Soms is het echt ernstig, maar vaak ook niet.

Het probleem is dat er door massaal delen op sociale media een sneeuwbal-effect kan ontstaan, wat enorme onrust kan geven, en waardoor de school een slechte naam kan krijgen. ("School X is een onveilige school.")

Hoe moet je hierop reageren? Kun je leerlingen verbieden om die filmpjes door te sturen? Moet je de schoolleiding waarschuwen? De politie? En hoe kun je voorkomen dat dit soort incidenten wordt gefilmd en gedeeld? Of heeft het ook een goede kant, die filmpjes: wordt daarmee pesten en agressie zichtbaar en bespreekbaar gemaakt? Daarover gaat deze discussiekaart.

Voorbeelden

Hieronder volgen enkele voorbeelden van (waargebeurde) incidenten die door sociale media werden vergroot.

Voorbeeld 1

Een vechtpartijtje op een vmbo-school in Flevoland werd gefilmd, en de filmpjes werden verspreid via sociale media. Hoe het gevecht ontstond, hoe het eindigde (door de inspanningen van een leraar en een conciërge), dat er straffen volgden, en dat de politie erbij kwam: voor 'de media' was dat allemaal minder interessant dan de filmpjes zelf. En wat overbleef, was de vraag wat voor school dit was, waar leerlingen met elkaar op de vuist gingen. (Bron: [Hart van Nederland](#))

Voorbeeld 2

Een ruzietje buiten schooltijd werd gefilmd, en kwam via sociale media op de internetpagina's van een regionale zender terecht. Op het filmpje waren leerlingen van het Haagse Maerlant Lyceum te zien, die vochten met leerlingen van het 'concurrerende' Vrijzinnig Christelijk Lyceum. De directeur van het Maerlant moest alle zeilen bijzetten om de gemoederen te kalmeren. "Er vielen niet eens klappen. Maar het filmpje zag er heftig uit. En dat maakt indruk."

Opvallend aan dit incident is dat het niet op school plaatsvond, maar in de privésfeer, op een zaterdagavond. Toen deze ruzie een paar dagen later – op een vrije dag buiten school – een vervolg kreeg, werd het geduw en getrek opnieuw gefilmd. Via de sociale media kwam het filmpje bij Omroep West terecht, gevolgd door het landelijke nieuws. Waarbij telkens de namen van de scholen herhaald werden. Opnieuw moesten de schoolleiders de gemoederen sussen, en proberen de schade te beperken. (Bron: [Omroep West](#))

Voorbeeld 3

In 2013 deed een schokkend filmpje van een mishandeling de ronde. Twee meisjes, van 14 en 15, schopten een medeleerlinge zo hard dat ze er een hersenschudding en een gebroken neus aan overhield. De meisjes werden niet meteen van school gestuurd, omdat ze al zo zichtbaar in de media waren gekomen. Volgens de directeur moesten ze vanwege hun leeftijd de kans krijgen van hun fout te leren. (Bron: [Omroep Brabant](#))

Voorbeeld 4

Op een school in Hoofddorp brak een groot gevecht uit, dat begon met twee leerlingen, maar al snel uit de hand liep. De rel werd gefilmd en gedeeld via sociale media. Een conciërge wilde ingrijpen, maar kreeg zelf klappen. (Bron: [Nationale Onderwijsgids](#))

Voorbeeld 5

Op een vmbo in Nijkerk ontstond onenigheid over muziek, wat uitgroeide tot een grootschalige rassenrel. Een jongen draaide 'hardstyle' muziek die een andere jongen niet aanstond (omdat het voor hem als moslim te heftig was). De ruzie escaleerde, en op het laatst vocht iedereen met iedereen. De vechtpartij werd niet gefilmd, maar haalde wel de lokale media en zelfs de landelijke pers. (Bron: [Algemeen Dagblad](#))

Voorbeeld 6

Je kunt zo'n incident gebruiken om in gesprek te gaan met leerlingen en ouders. Dat gebeurde in Arnhem. Een massaal gevecht tussen leerlingen van verschillende scholen werd gefilmd en gedeeld via sociale media. Het gevecht bleek een voorgeschiedenis te hebben, die was begonnen op Instagram: daar was al een tijd een schaduwgevecht aan de gang, vol beledigingen en opruiende taal. De directeur stuurde een brief aan de ouders waarin hij uitlegde wat er precies gebeurd was en vroeg hen met de kinderen in gesprek te gaan, onder andere over het gebruik van Instagram. (Bron: [Omroep Gelderland](#))

Aandachtspunten

Hieronder lees je enkele dingen om te onthouden, als je de discussie gaat leiden.

“Wat leerlingen doen op sociale media heeft impact op hoe een les verloopt. Wil je sociale veiligheid op school, dan bekommer je je als schoolleider en leraar ook om sociale veiligheid op internet.” (Bron: [Kennisnet](#))

“Hoe verder je van het klaslokaal verwijderd bent, hoe groter het gevoel van onveiligheid is..” (Bron: [School en veiligheid](#))

“Ook op school en in functie als leraar heb je recht op privacy. Niet zo veel als thuis, maar ook geen nul. Je kunt dan ook op grond van je privacy bij de leerling eisen dat de beelden worden verwijderd. Alleen in heel uitzonderlijke omstandigheden, als er iets nieuwswaardigs op de beelden staat, mogen zij het laten staan.” (Bron: [Security.nl](#))

“Een school is bevoegd om sancties op te leggen om de goede gang van zaken op de school te bewaren. Zij mag zelf bepalen wat die sancties zijn, zolang ze maar redelijk en proportioneel zijn. Een week je telefoon kwijt omdat je kauwgum kauwt, is niet proportioneel, maar de hele dag je telefoon kwijt omdat je zat te sms'en onder de les is dat wel. De op te leggen sancties moeten in het leerlingestatut zijn vastgelegd. Dit is een wettelijk voorgeschreven document (artikel 24g Wet voortgezet onderwijs), waarin de rechten en plichten van leerlingen moeten staan..” (Bron: [Ius Mentis](#))

Ter inspiratie: [Voorbeeldprotocol Sociale media op school](#). Dit protocol beschrijft hoe leraren en andere onderwijsprofessionals om moeten gaan met sociale media.

Heeft jouw school een eigen socialemediaprotocol? Dan heeft dat natuurlijk de voorkeur boven het voorbeeldprotocol. Eventueel kun je beide protocollen met elkaar vergelijken.

Tip 1: deel het eigen protocol – als dat er is – uit aan de deelnemers. Aan het eind of halverwege. Hoe goed kennen de leraren hun eigen gedragsregels?

Tip 2: ga na, op basis van de discussie die straks gevoerd wordt, of het huidige protocol moet worden aangepast. Moeten er misschien regels toegevoegd, verwijderd of gewijzigd worden? Neem de feedback van de deelnemers heel serieus.

Verder lezen

Sociale onveiligheid op het schoolplein

Een pdf-brochure over veiligheid op het schoolplein. Met onder andere: taken van pleinwachters, ruimtelijke oplossingen en schoolpleinregels.

Sociale media en veiligheid op school

Wat is grensoverschrijdend gedrag via internet en sociale media precies en hoe ga je daar als school mee om?

Digitaal pesten bespreekbaar maken in de klas (po en vo)

Hoe zorg je ervoor dat cyberpesten niet uit de hand loopt? Deze brochure beschrijft hoe je digitaal pesten bespreekbaar maakt.

Informatiebeveiliging en privacy (ibp)

Diverse artikelen over informatiebeveiliging en privacy, onder andere over het gebruik van beeldmateriaal.

Wettelijke kaders

Zie hoofdstuk 3, 'Wat zegt de wet?' in de brochure *Sociale media en schoolmedewerkers: omgaan met valkuilen*, onder 'Veel gestelde vragen'. Met name: 'Mag een leraar aanstootgevende foto's of filmpjes van een telefoon wissen?' en 'Mag een leraar 'akelige beelden' (zoals vechtpartijtjes op het schoolplein, of gedoe in de klas) van een telefoon wissen?'

Datum

Maart 2018

Hoofdedactie

Remco Pijpers

Redactie

Louis Stiller en Henk Boeke

Eindredactie

Henk Boeke

Fotografie

Reyer Boxem (cover), Etienne Oldeman

Sommige rechten voorbehouden

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(s) en uitgever van Kennisnet geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden.

Over Kennisnet

Elke leerling verdient eigentijds, veilig en persoonlijk onderwijs. Daarom ondersteunt Kennisnet scholen met ict. We zorgen voor een landelijke ict-basisinfrastructuur, adviseren de sectorraden en delen onze kennis met het primair onderwijs (po), het voortgezet onderwijs (vo) en het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Zo laten we ict werken voor het onderwijs. Kennisnet wordt gefinancierd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

kennisnet.nl

Kennisnet
Paletsingel 32
2718 NT Zoetermeer

T 0800 321 22 33
E support@kennisnet.nl
I kennisnet.nl

Postbus 778
2700 AT Zoetermeer